

1299 ДЕНЬ У НЕВОЛІ

Люблю темряву.

Щовечора я з нетерпінням чекаю, коли вимкнуть загальне освітлення й залишиться тьмянний відблиск від головного акваріума. Не ідеально, проте майже.

Напівтемрява, наче поблизу дна океану. Я жив там, допоки мене не впіймали й не ув'язнили тут. Не пригадую тієї миті, а втім, ще досі відчуваю смак прохолодних струменів відкритої водойми. Темрява протікає в моїх жилах.

Хто я, запитаєте? Мене звати Марселлус, однак здебільшого люди кличуть мене інакше. Зазвичай вони кажуть *цей дивак*. Наприклад: «Гляньте на цього дивака — онде, з-за каменю видніються його щупальця».

Я — гігантський тихоокеанський восьминіг. Так написано на табличці біля мого акваріума.

Знаю, що у вас зараз на думці. Так, я вмію читати. Та й узагалі вмію робити чимало того, про що ви навіть не здогадуєтеся.

На табличці також написано, який у мене розмір, що я їм та де живу поза межами цієї в'язниці. А ще згадано, який я розумний, що хтозна-чому неабияк дивує людських істот. *Восьминоги — напрочуд кмітливі створіння*, стверджує автор тексту на табличці. Він звертає увагу читачів на моє вміння маскуватися й закликає бути обачними під час пошуку мене на той випадок, коли я зіллюся з кольором піску.

На табличці не вказано, що звати мене Марселлус. Чоловік на ім'я Террі, який, власне, завідує океанаріумом, подеколи говорить це відвідувачам, які товпляться перед моїм акваріумом. «Бачите його там позаду? Це — Марселлус. Він — надзвичайне створіння».

Надзвичайне створіння. Авжеж.

Ім'я для мене вигадала маленька донечка Террі. Марселлус МакКальмарович. Так, ім'я дещо недоречне. Через нього багацько людей припускає, що я — кальмар, а для восьминога — це образа найвищого ступеня.

Тож як звертатися до мене, запитаєте? Вибір за вами. Цілком можливо, вам буде до вподоби називати мене *цим диваком*, як і всім. Сподіваюся, що ні, але не триматиму зла на вас. Зрештою, ви лише люди.

Мушу попередити, що нам випало небагато часу. Чи довго живемо ми, восьминоги?

Чотири роки — 1460 днів.

Привезли мене сюди, коли я був іще зовсім молодим. Тут я й відійду в засвіти, у цьому резервуарі. До кінця мого життя залишилося щонайбільше сто шістьдесят днів.

РУБЕЦЬ, ЗАВБІЛЬШКИ З МОНЕТУ СРІБНОГО ДОЛАРА

Това Салліван готується до бою. Жовта гумова рукавичка стирчить із задньої кишені наче хвіст канарки, яка нахилилася вперед, щоб пильно оглянути ворога.

Жувальна гумка.

— Заради бога...

Жінка штрикає ручкою швабри в рожеву цятку. Шари взуттєвої підошви викарбували її поверхню, залишивши на ній добрячий шмат бруду.

Това ніколи не розуміла, навіщо потрібна жувальна гумка. Люди так часто гублять її. Мабуть, цей жувальник теревенив без упину, коли вона просто вислизнула йому з рота, зметена потоком непотрібних слів.

Жінка нахилиється й підважує нігтем краї забрудненої цятки, однак та вперто не відривається від кахлю. А все тому, що хтось не спромігся донести її кілька кроків до смітника. Одного разу, коли Ерік був малий, Това застала його за приліплюванням жуйки під обідній стіл. Це було востаннє, коли вона купила синові жувальну гумку, щоправда, те, на що він витрачав свої кишенькові, як і чимало іншого, було поза межами її контролю.

Потрібно щось гостріше — вочевидь знадобиться напилек. Адже ніщо з її робочого приладдя не відтеще цієї жуйки.

Підводячись, жінка чує хрускіт у спині. Звук прокочується відлунням через порожній коридор, занурений у звичне м'яке блакитне світло, поки вона прямує до комірчини. Ніхто, ясна річ, не звинувачуватиме її в тому, що оминула шваброю згусток жувальної гумки. Від сімдесятирічної жінки не очікують аж такого ретельного прибирання. Проте вона повинна бодай спробувати.

Ба більше, матиме якесь досягнення.

* * *

Това — найстарша працівниця в океанаріумі містечка Совелл-Бей. Щовечора вона миє підлогу, протирає скло й спорожнює сміттеві кошики. Що два тижні з тумбочки в кімнаті відпочинку забирає квитанцію на прямий переказ коштів. Чотирнадцять доларів за годину з відрахуванням податків та інших обов'язкових виплат.

Квитанції складає у старій коробці з-під взуття на холодильнику, не розгортаючи їх. Гроші накопичуються на забутому ощадному рахунку в Совелл-Бей.

Това цілеспрямовано ступає в напрямку комірчини ходюю, яка вразила б кожного, надто тому, що йде крихітна літня жінка з вигнутою спиною та кістками, схожими на пташині. Краплі дощу вдаряються з дзенькотом об скляний дах, підсвічений відблисками ліхтаря старої пристані, розташованої неподалік. Сріблясті краплини стікають по склу тоненькими мерехтливими смужками під затягнутим туманом небом. Цьогоріч червень справді жалюгідний. Проте Това не переймається похмурою погодою, хоча було б непогано, якби дощ ущухнув і дав підсохнути подвір'ю. Її газонкосарка забивається, коли надворі мокро.

Схожа на великий бублик, будівля океанаріуму з головним резервуаром посередині та меншими акваріумами довкола не надто велика чи показна, як і сам Совелл-Бей, що не є ані великим, ані показним. Комірчина розміщена з іншого боку будівлі: діаметрально протилежно від того місця, де Това наткнулася на жувальну гумку. Її білі кросівки поскрипують на прибраному відтинку підлоги, залишаючи по собі тьмяні сліди на осяйній плитці. Без сумніву, вона виміє цю ділянку ще раз.

На шляху до комірчини затримується поруч із неглибокою нішею, в якій розмістився бронзовий тихоокеанський морський лев завбільшки зі справжнього. Лискучі плями на спині й лисій голові, які десятиліттями пестили дітлахи, вибираючись на нього, лише підкреслюють його справжність. Удома на каміні Това тримає світлинку одинадцяти чи дванадцятирічного Еріка, де він широко всміхається, осідлавши спину статуї та здійнявши одну руку вгору, наче готується кинути ласо. Справжнісінький морський ковбой.

Ця світлина — одна з останніх, де в нього дитячий безтурботний вигляд. Това зберігає фотографії Еріка у хронологічній послідовності: такий собі колаж його перевтілення від пухкенького немовляти до вродливого підлітка у шкірянці, вищого за свого батька. Тут пришпилює собі бутоньєрку на випускному вечорі. А тут гордо стоїть на імпровізованому подіумі десь на скелястому березі блакитної затоки П'юджет-Саунд і стискає кубок за перемогу у шкільній регаті. Проходячи повз морського лева, Това торкається його холодної голови, придушуючи повторне бажання увияти собі, яким був би Ерік зараз.

Тоді рішуче простує вглиб ледь освітленого коридору й зупиняється перед акваріумом із сонячними окунями.

— Добрий вечір, дорогенькі.

Далі японські краби.

— Привіт, красунчики.

— Як справи? — звертається до скорпени¹.

Зубатки вугреподібні не входять до списку її улюбленців, проте кивком голови вітається і з ними. Не хоче бути неввічливою, нехай вони й нагадують їй фільми жахів на кабельному телебаченні, які її покійний чоловік Вілл переглядав посеред ночі, коли нудота після хіміотерапії не давала йому заснути. Найбільша зубатка вислизає з кам'янистої печери, наставивши свою незмінно скривлену пику. Загострені зубиська виступають із нижньої щелепи немов маленькі голки. Почварне створіння, хай із якого боку глянь. Але зовнішність оманлива, еге ж? Това всміхається до зубатки, хоча риба ніколи не всміхнеться їй у відповідь, хай як вона б цього хотіла.

Наступний експонат — її улюблений. Това нахилиється близько до скла акваріума.

— Вітаю, пане, як минув ваш день?

Якусь мить розглядається, шукаючи його поглядом: помаранчевий згусток причаївся за каменем. Він заховався так, наче дитина, що видала себе під час гри в хованки. Його помітно, як хвіст дівчинки, що видніється з-за канапи, чи стопу в шкарпетці, висунуту з-під ліжка.

— Бачу, ви сьогодні трішечки сором'язливі.

¹ Скорпена звичайна — риба, що живе у субтропічних морських водах, має характерні шипи, укуси яких схожий на укуси оси (тут і далі — прим. пер., якщо не зазначено інше).

Това відступає крок назад і спостерігає; гігантський восьминіг не рухається ні на йоту. Тоді вона уявляє собі, як відвідувачі вдень стукають по склу його прихистку й невдоволено пирхають, не виявивши нічого цікавого. Терпіння не завадило б нікому в наш час.

— Ну гаразд, не турбуватиму. Здається, вам там за-тишно.

Помаранчеве щупальце посіпується, проте решта тіла нерухома.

* * *

Жуйка вперто пручається напилку Тови, однак врешті-решт відклеюється від кахлю.

Коли Това жбурляє тверду грудку у смітєвий кошик, та проноситься по пластику, видаючи приємний, ледь чутний шелест.

А жінка береться витирати підлогу. Вкотре.

Повітря наповнюється запахом оцту з нотками лимона, що здіймається від вогкої плитки. Значно кращий, ніж той жахливий засіб, яким тут користувалися, коли Това лиш почала працювати в океанаріумі — ясно-зелена гидота, що роз'їдала ніздрі. Не зволікаючи, вона запротестувала проти цієї зеленки. По-перше, їй паморочилося в голові від неї, а по-друге, вона залишала розводи на підлозі. Ну й, мабуть, найгірше — вона пахла лікарняною палатою Вілла чи самим Віллом, коли хвороба долала його, щоправда, цим Това вирішила ні з ким не ділитися.

Полиці в коморі були вщент заставлені банками цієї зеленої бридоти, однаке Террі, директор океанаріуму, зрештою знизав плечима й дозволив новій працівниці користуватися абичим за умови, що вона дбатиме про